

Tisková zpráva

Veřejnost o svých obavách z různých hrozeb a o očekáváních do budoucna – listopad/prosinec 2021

- ⊗ 64 % českých občanů pociťuje nějaké obavy, 36 % se ničeho neobává. Oproti minulému šetření (2019) došlo k nárůstu obav o 10 procentních bodů.
- ⊗ Nejčastěji obavy budí COVID-19 (26 % prvních + 12 % druhých odpovědí), zdraví (vlastní) (12 % + 7 %), zdražování (6 % + 8 %), válka (11 % + 3 %), životní úroveň (4 % + 6 %) a zhoršování životního prostředí (4 % + 3 %).
- ⊗ Oproti roku 2019 kromě razantního nástupu pandemie COVID-19 se výrazně zvýšila obava ze zdražování, naopak poklesly obavy z migrace, terorismu, války a zhoršení životního prostředí.
- ⊗ Sedm z deseti Čechů vnímá epidemie jako reálnou velkou hrozbu pro Českou republiku. Více než polovina pak světovou ekonomickou krizi a asi polovina surovinovou krizi. Jedna třetina se obává přírodních katastrof, čtvrtina války.
- ⊗ Ve srovnání s rokem 2019 se zcela zásadně zvýšily obavy z epidemií (o 38 procentních bodů) a významně narostly obavy ze světové ekonomické krize a surovinové krize (shodně o 17 procentních bodů).
- ⊗ Dvě třetiny lidí pohlíží do budoucnosti své a svých blízkých s optimismem (67 %). V pohledu na budoucnost české společnosti je optimismus s pesimismem vyrovnaný. Pohled na budoucnost Evropy i budoucnost lidstva je mírně pesimistický (poměr optimistů a pesimistů je 40 % ku 56 %, resp. 35 % ku 58 %).
- ⊗ V optimistických očekáváních do budoucnosti, která se v období 2012-2019 zvyšovala, došlo ke zlomu – k poklesu o 6 až 11 procentních bodů.

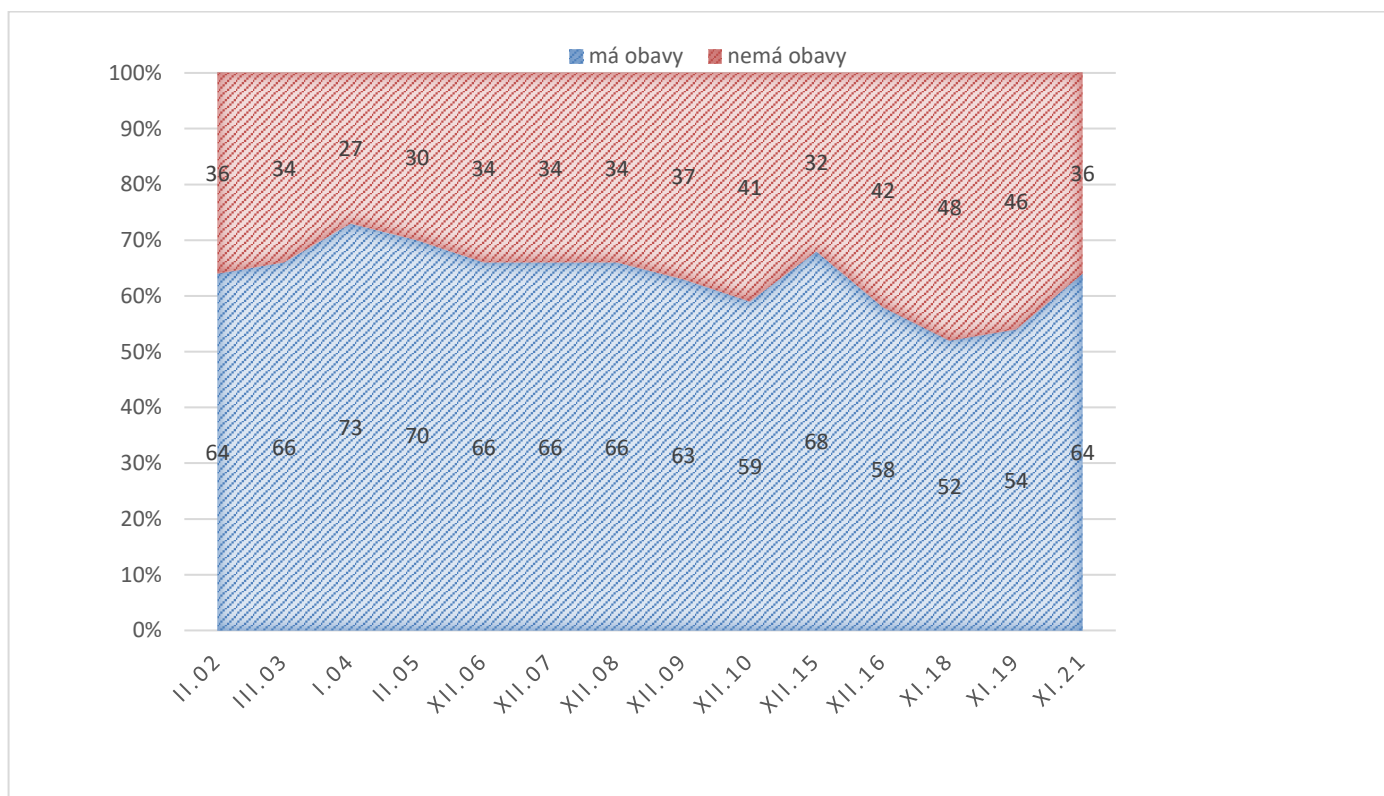
Zpracoval:
Milan Tuček
Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR
Tel.: 210 310 586; e-mail: milan.tucek@soc.cas.cz

V listopadovém a prosincovém šetření CVVM zjišťovalo, zda lidé mají z něčeho obavy, a pokud ano, tak jaké (to byla otevřená otázka). Na tyto otázky navazovalo zjišťování názorů veřejnosti na reálnost ohrožení určitými skutečnostmi přesahujícími rámec republiky, jako je válka, epidemie, přírodní katastrofy a surovinová či ekonomická krize. Dále pak šetření zkoumalo, jaká očekávání do budoucnosti mají čeští občané, pokud jde o ně a jejich blízké, o Českou republiku, Evropu a lidstvo jako takové.

Jak ukazují výsledky zachycené v grafu 1, téměř dvě třetiny (64 %) českých občanů podle vlastního vyjádření mají nějaké obavy, 36 % se naopak ničeho v současnosti neobává. V porovnání s listopadem 2019 se podíl lidí pociťujících nějaké obavy zvýšil o 10 procentních bodů a dosáhl úrovně z let 2006 až 2009. Zároveň je to jen o 4 procentní body méně než v roce 2015, kdy vrcholila migrační krize. Do nárůstu obav se nepochybně promítl COVID-19 a obavy ze zdražování a dalšího vývoje ekonomiky včetně situace okolo vývoje cen energií.

Graf 1: Máte z něčeho obavy?¹ (%)

Zdroj: CVMM SOÚ AV ČR, Naše společnost 13. 11. – 27. 12. 2021, 874 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Podrobnější analýza ukázala, že se míra obav mezi muži a ženami téměř neliší (rozdíl 3 procentní body v neprospěch žen). Míra obav ovšem zřetelně narůstá s věkem, když u lidí do třiceti let věku obavy má zhruba polovina (53 %), zatímco u lidí 60+ to jsou tři čtvrtiny (74 %). Vliv na míru obav má i dosažené vzdělání: lidé s vysokoškolským vzděláním mají obavy z 56 %, s vyučením ze 72 %. Za pozornost stojí i propojení obav s hodnocením životní úrovně (z těch, kteří mají dobrou životní úroveň, má obavy 56 %, z těch, kteří ji pokládají za špatnou, má obavy 75 %) a podobně silná je propojenost obav se spokojeností se životem. Zjištěné diference mají logická vysvětlení a následně se promítají i do rozdílů odpovědí na následující otázku („z čeho máte obavy“). Jak dokládá další tabulka, řada obav je spojena s COVID-19, nemocí, rodinou a s materiálními podmínkami, které se nepochybně více dotýkají starších osob a chudších.

Respondenti, kteří uvedli, že mají z něčeho obavy (N=560), byli následně formou otevřené otázky² dotazováni na to, čeho se obávají, přičemž mohli uvést až dvě různé odpovědi.

Z výsledků v tabulce 1, která zachycuje odpovědi respondentů pociťujících nějaké obavy na otázku, čeho se obávají, vyplývá, že na prvním místě s výrazným odstupem je COVID-19 (38 %), následují obavy o vlastní zdraví (19 %, v roce 2019 20 %), nově obavy ze zdražování (14 %, v roce 2019 3 %), obavy z války (14 %, pokles oproti 2019 o 6 procentních bodů), obavy o životní úroveň (10 %, stejně jako v 2019). V porovnání od roku 2015 vidíme naprosté opadnutí vlny obav spojené migrační vlnou a především obavy z terorismu. V souvislosti s tímto poklesem se významně snížily i obavy o bezpečnost. V souvislosti s nízkou mírou nezaměstnanosti poklesly i obavy s ní spojené. Výrazně poklesly obavy spojené se zhoršováním životního prostředí (z 22 % z roku 2019 na současných 7 %).

¹ Znění otázky: „Nyní mi, prosím, řekněte, máte z něčeho obavy?“ Varianty odpovědí: máte obavy, nemáte obavy.

² Znění otázky: „Z čeho máte obavy?“

Tabulka 1: Z čeho má obavy – prosinec 2015 až listopad 2021 (%)

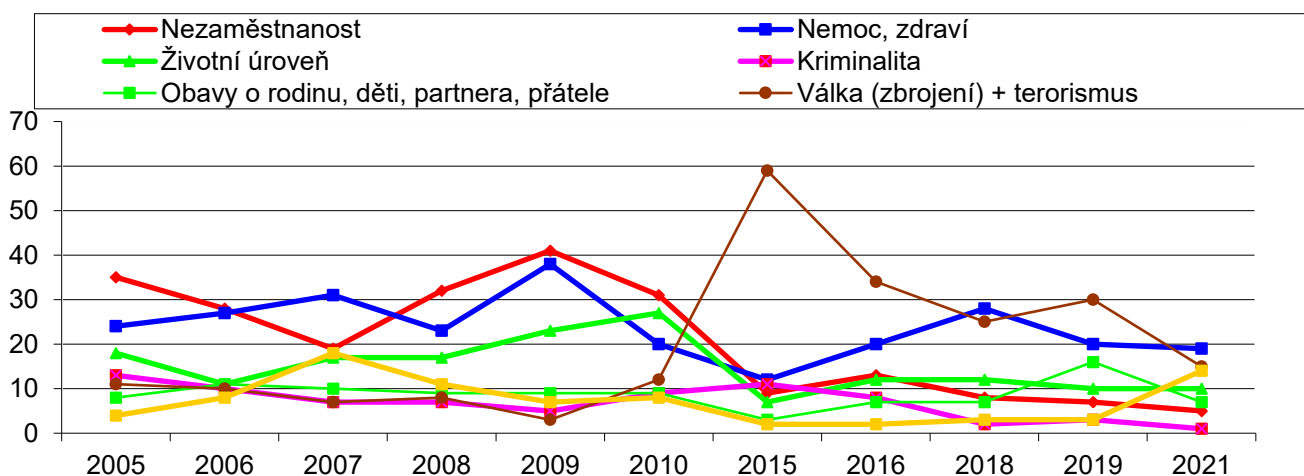
	2015	2016	2018	2019	2021
COVID	-	-	-	-	38
Nemoc (vlastní)	13	20	28	20	19
Válka	25	12	15	20	14
Zdražování	2	2	3	3	14
Životní úroveň	8	12	12	10	10
Zhoršování životního prostředí	2	1	11	22	7
Migrace, uprchlíci	28	31	21	22	6
Ekonomický vývoj v ČR	-	2	1	2	6
Nezaměstnanost	10	13	8	7	5
Budoucnost, situace ve světě	7	5	3	7	5
Domácí politický vývoj, situace	4	2	2	3	5
Obavy o rodinu, děti, partnera, přátele, o jejich zdraví	4	7	7	16	4
Přírodní katastrofy	-	2	4	4	4
Ekonomický vývoj ve světě	-	-	-	-	4
Islám, islamisté, Islámský stát	4	4	1	5	3
Zdravotnictví	-	2	1	1	2
Energetická krize	-	-	-	-	2
Bydlení, byt, domov	-	-	-	-	2
Terorismus	38	22	10	10	1
Kriminalita, bezpečnost	5	8	2	3	1
Smrt	-	2	3	3	1
Zabezpečení důchodců	-	2	5	3	1
Politický vývoj ve světě	1	2	2	0	1
Členství v EU, Euro	1	2	1	2	1
Jiná odpověď	30	19	36	20	15
BEZ ODPOVĚDI	17	25	23	16	29

Pozn.: Respondenti mohli uvést dvě odpovědi, proto součet všech podílů činí 200 %. (vysoké procento „bez odpovědi“ je dáno tím, že respondent uvedl jen jednu odpověď)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 13.11. – 27.12. 2021, 560 respondentů starších 15 let, kteří uvedli, že pocítují nějaké obavy, osobní rozhovor. V letech 2015, 2016, 2018, 2019 to bylo 711, 601, 570, 551 respondentů.

Orientační časové srovnání od roku 2005 pro nejčastěji uváděné obavy ukazuje graf 2.

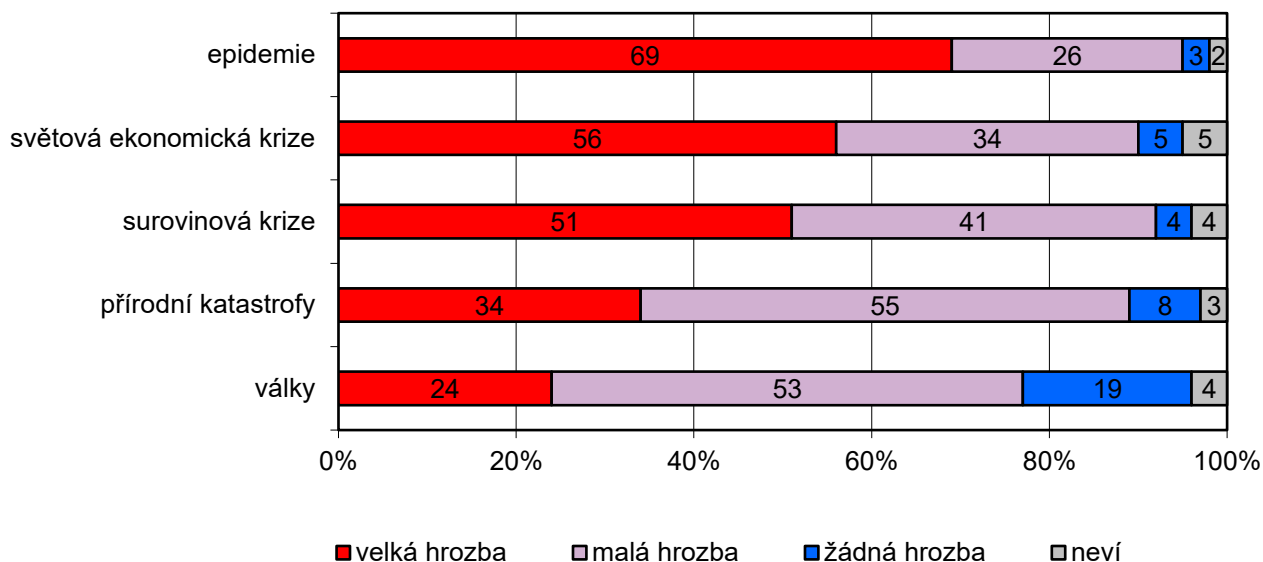
Graf 2: Z čeho máte obavy? (časové srovnání v %)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

V další části zprávy se budeme věnovat míře ohrožení určitými skutečnostmi přesahujícími rámec republiky, jako je válka, epidemie, přírodní katastrofy a surovinová či ekonomická krize.

Graf 3: Reálnost hrozby pro ČR v současné době³ (v %)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 13.11. – 27. 12. 2021, 874 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

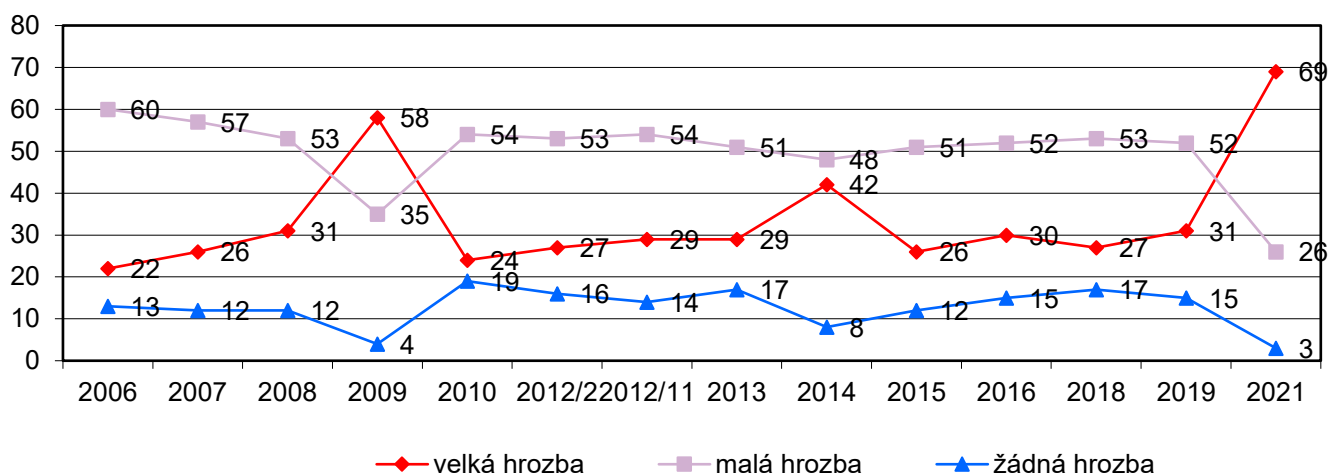
U dané baterie otázek bylo zjištěno, že vytvářejí jediný faktor obecného ohrožení.

Analýza vlivu sociodemografik na míru obav ukázala, že se výrazně od sebe liší nejmladší a nejstarší věková kohorta – podle očekávání nejstarší generace vnímá hrozby daleko intenzivněji - rozdíly v odpovědích „velká hrozba“ jsou kolem 20-25 procentních bodů a to u všech zjišťovaných položek s výjimkou přírodních katastrof, kde je rozdíl 13 procentních bodů. Ovšem ve všech položkách platí, že zbylé věkové kohorty se od sebe téměř neliší a jsou názorově blízké nejstarší věkové kohortě (rozdíly jsou kolem 5 procentních bodů). Dosažené vzdělání má opačný vliv: lidé s vysokoškolským titulem uváděli o 8-12 procentních bodů méně odpovědí „velká hrozba“ než lidé s výučním listem. Vliv pohlaví jsme zjistili jen u hrozby epidemie a přírodních katastrof: obava žen je vyšší o 8 procentních bodů.

Časové srovnání: V porovnání s listopadem 2019 došlo k výraznému nárůstu odpovědí „velká hrozba“ u epidemie, světové ekonomické krize a surovinové krize. Proto jsme se rozhodli uvést časové srovnání nejen za poslední roky ale v co nejděším časovém horizontu, kde máme k dispozici údaje.

³ Znění otázky: „Domníváte se, že v současné době představují pro Českou republiku reálnou hrozbu následující skutečnosti? Pokud ano, přestávají velkou, nebo malou hrozbu? a) Války, b) epidemie, c) přírodní katastrofy, e) surovinová krize (nedostatek ropy, zemního plynu, atd.), f) světová ekonomická krize?“

Graf 4a: Reálnost hrozby pro ČR – epidemie (v %)

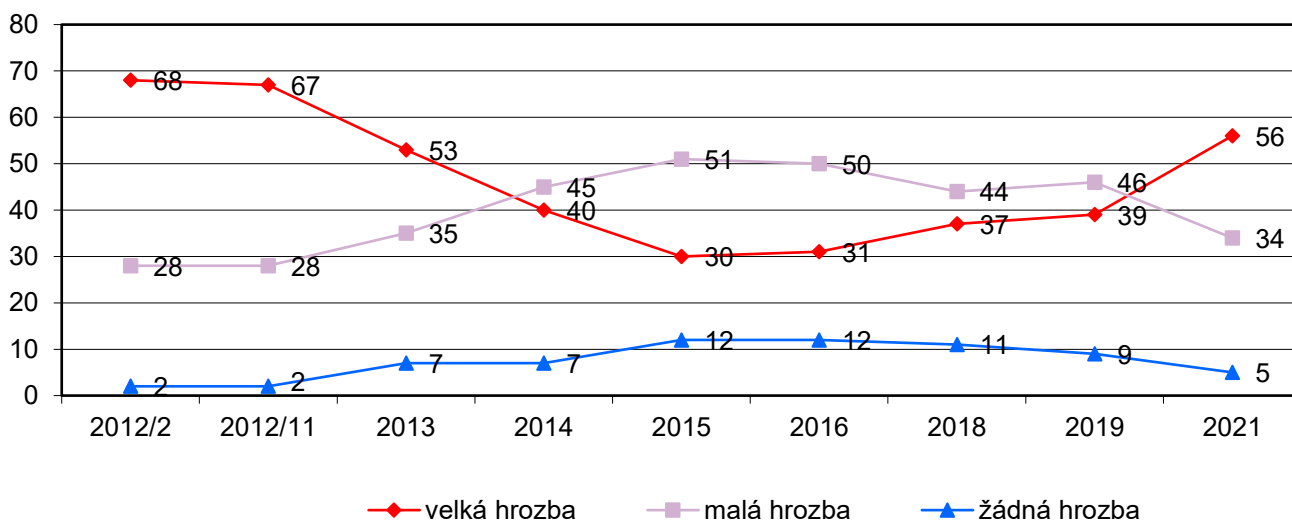

Pozn.: Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „nevím“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Podíl velké hrozby epidemie se od roku 2019 zvýšil o 38 procentních bodů. Je to více než na dvojnásobek a takto je epidemie vnímána sedmi z deseti dotázaných (jde o odraz zkušenosti s COVID-19). O 27 procentních bodů tak překonala výsledek z roku 2014 (tehdy se jednalo o ebolu, která se šířila v Africe) a o 11 bodů výsledek z roku 2009 (výskyt případů SARS, epidemie příušnic a hrozba pandemie mexické prasečí chřipky).

Graf 4b: Reálnost hrozby pro ČR – světová ekonomická krize (v %)

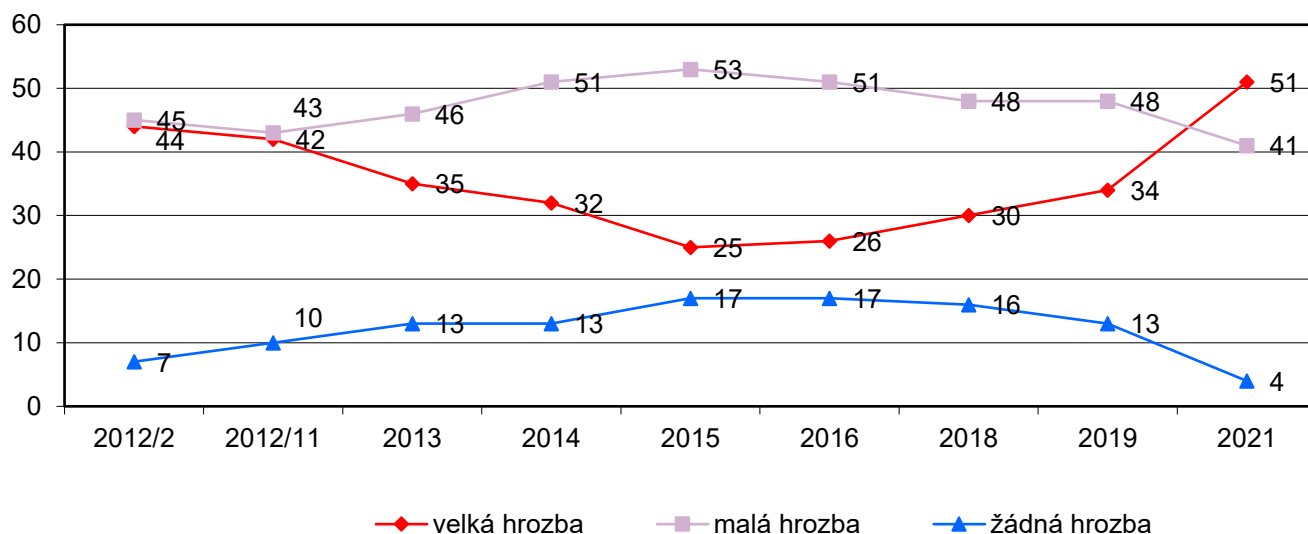

Pozn.: Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „nevím“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Podle hodnocení respondentů za poslední dva roky vzrostla hrozba světové ekonomické krize o 17 procentních bodů, pokud nastoupený trend bude pokračovat, brzy obavy dosáhnou stavu, který reflektoval světovou krizi v roce 2012.

Graf 4c: Reálnost hrozby pro ČR – surovinová krize (v %)

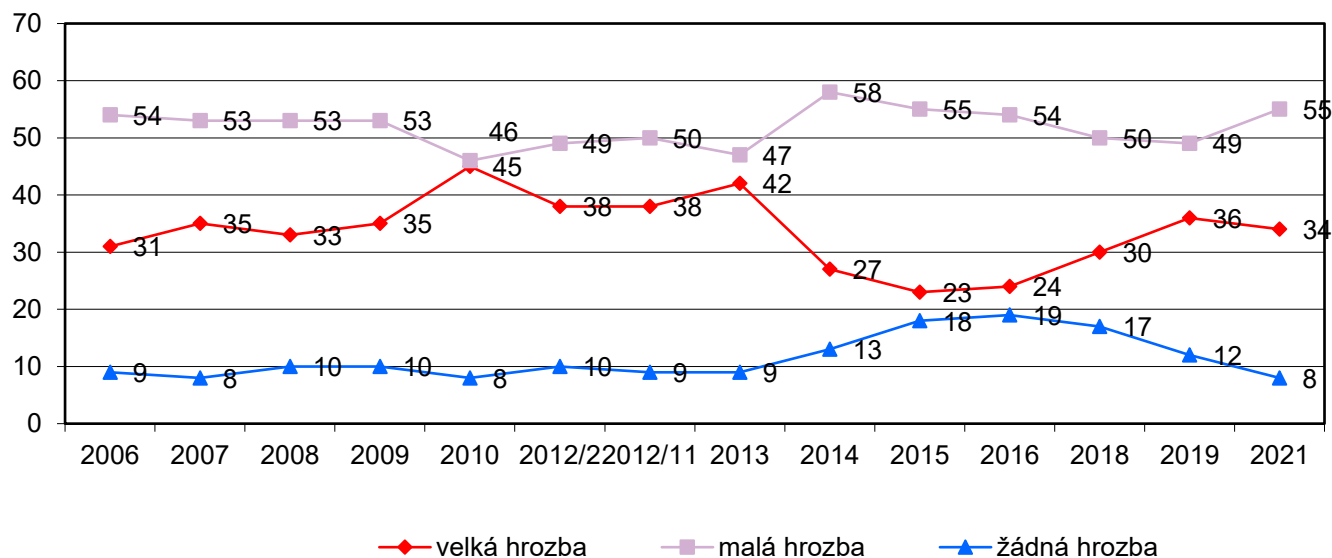

Pozn.: Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „nevím“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Hrozba krize v oblasti surovin dosáhla letos maxima. Oproti roku 2019 se podíl odpovědí „velká hrozba“ narostl o 17 procentních bodů. Nejspíš dotázaní takto reagují na skokové zdražení elektřiny, plynu a pohonných hmot.

Graf 4d: Reálnost hrozby pro ČR – přírodní katastrofy (v %)

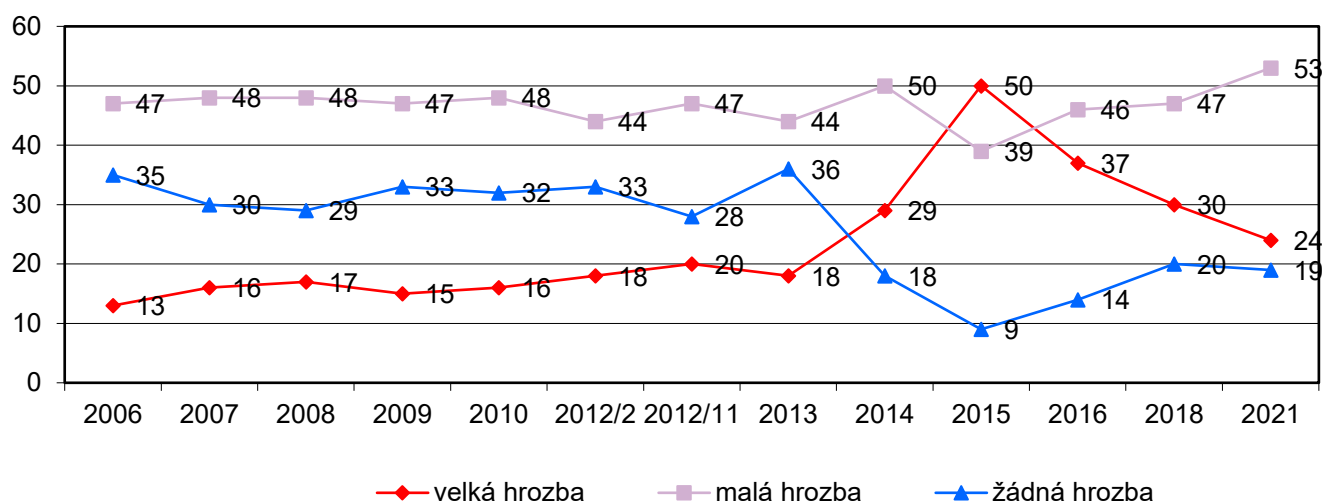

Pozn.: Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „nevím“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Hodnocení hrozby přírodní katastrofy se oproti ostatním zjišťovaným hrozbám za dva roky téměř nezměnilo. Zatímco pokles v odpovědi „velká hrozba“ byl statisticky nevýznamný (zastavení vzestupného trendu), došlo k nárůstu podílu odpovědí „střední hrozba“ o 6 procentních bodů a k poklesu podílu „žádná hrozba“ o 4 body.

Graf 4e: Reálnost hrozby pro ČR – válka (v %)

Pozn.: Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „nevím“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Hrozba války, která dosáhla maxima v roce 2015 (zřejmě v souvislosti s migrační krizí), oproti minulému zjišťování v roce 2019 poklesla o 6 procentních bodů (oproti roku 2015 na polovinu). Zdá se, že čeští občané nepovažují napětí na ukrajinské hranici nebo v čínských vodách okolo Taiwanu za něco, co by mohlo vyvolat válečný konflikt, který by mohl zasáhnout i Česko.

Kromě zjišťování hrozeb byl aktuální výzkum rozšířen o otázku zjišťující míru optimismu ve výhledech do budoucna, pokud jde o samotné dotázané a jejich blízké, o českou společnost, o Evropu a o budoucnost lidstva celkově.⁴

Tabulka 2: Jak pohlížíte na budoucnost – míra optimismu/pesimismu (%)

	Rozhodně s optimismem	Spíše s optimismem	Spíše s pesimismem	Rozhodně s pesimismem	Neví
Vy a Vaši blízcí	13	54	27	4	2
Česká společnost	7	43	38	9	3
Evropa	5	35	43	13	4
Lidstvo	5	30	42	16	7

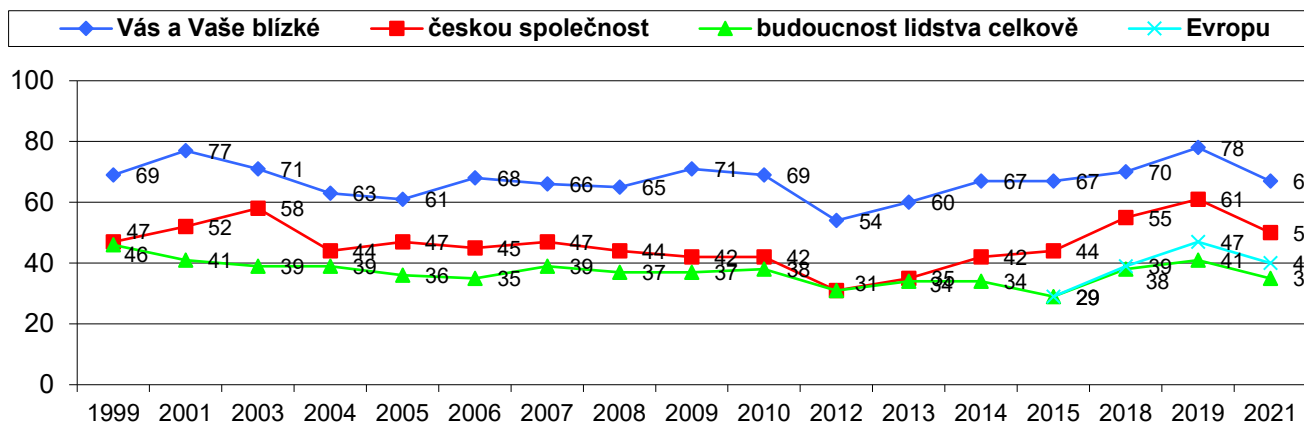
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 13. 11. – 27. 12. 2021, 874 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Jak ukazují výsledky v tabulce 1, při pohledu na vlastní budoucnost a budoucnost blízkých jednoznačně převažuje optimismus (67 % s optimismem, 31 % s pesimismem). Prakticky vyrovnaná byla míra optimismu a pesimismu v případě očekávání týkajících se české společnosti (50 % s optimismem, 47 % s pesimismem). V pohledu na budoucnost Evropy již převažuje nad optimismem pesimismus (40 % s optimismem, 56 % s pesimismem), podobně pak i v pohledu na budoucnost lidstva (35 % oproti 58 %). V porovnání s rokem 2019, kdy byla daná otázka zkoumána naposledy, se obecně optimistická očekávání významně snížila. V případě budoucnosti v osobní rovině došlo k poklesu o 11 procentních bodů, stejně tak u budoucnosti české společnosti. Optimistická očekávání spojená s budoucností lidstva poklesla 6 procentních bodů, očekávání spojená s Evropou o 7 procentních bodů.

⁴ Znění otázky: „Jakým způsobem pohlížíte do budoucnosti, pokud jde: a) o Vás a Vaše blízké, b) o českou společnost, d) o Evropu, c) o budoucnost lidstva celkově?“ Možnosti odpovědi: rozhodně s optimismem, spíše s optimismem, spíše s pesimismem, rozhodně s pesimismem.

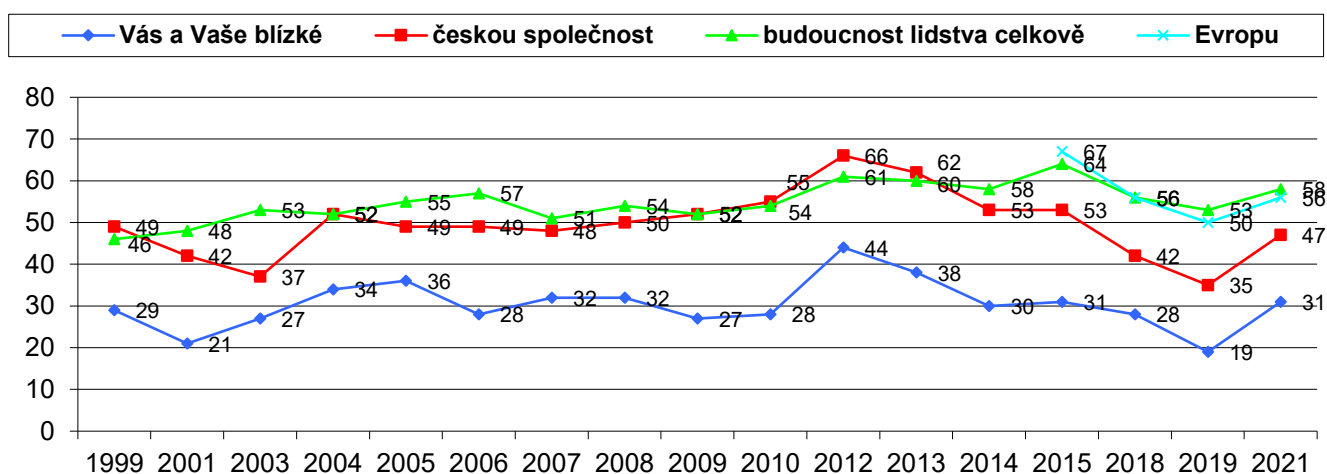
V delším srovnání vidíme, že vzestup optimismu, který nastal po roce 2012 (osobní rovina, česká společnost), do roku 2019 postupně zvýšil podíl optimistů o 24 procentních bodů v případě budoucnosti na osobní úrovni a o 30 procentních bodů v případě české společnosti, ale že v aktuálním šetření se jeho trend obrátil a došlo k výše uvedenému poklesu.

Graf 5a: Podíl optimistického hodnocení budoucnosti, pokud jde o... (časové srovnání v %)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Graf 5b: Podíl pesimistického hodnocení budoucnosti, pokud jde o... (časové srovnání v %)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Podrobnější analýza ukázala, že optimismus v očekáváních má obecně tendenci klesat spolu s rostoucím věkem a klesající subjektivně vnímanou životní úrovní vlastní domácnosti respondenta nebo s klesajícím finančním příjmem. Naopak míra optimismu roste s vyšším dosaženým vzděláním. V číslech to např. znamená, že nejmladší generace pohlíží do vlastní budoucnosti s téměř 80 % optimismem, nejstarší ze 55 %. Co se týče budoucnosti lidstva, tam je mezigenerační poměr optimistů 52 % ku 30 %. Podle očekávání ti, kteří hodnotí svoji životní úroveň jako dobrou, jsou z 80 % optimisty, co se týče vlastní budoucnosti, z 40 % optimisty, co se týče lidstva. Mezi těmi, kteří hodnotí svoji životní úroveň jako špatnou, je jen 40 % těch, kteří jsou optimisty, co se týče vlastní budoucnosti, a 20 % těch, kteří vidí optimisticky budoucnost lidstva. Lidé s vysokoškolským vzděláním jsou v 75 % optimisty, co se týče vlastní budoucnosti, mezi vyučenými je to 60 %. Pro budoucnost lidstva je poměr optimistů mezi vysokoškoláky a vyučenými 40 % ku 30 %.

Technické parametry výzkumu

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost, v21-11</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>13.11. – 27.12. 2021</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Vážení dat:</i>	<i>Pohlaví, věk, vzdělání, kraj velikost místa bydliště, ekonomické postavení a užívání internetu, věk x vzdělání, pohlaví x kraj, věk x kraj, vzdělání x kraj a velikost místa bydliště x kraj</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr a vážení dat:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>874</i>
<i>Počet tazatelů:</i>	<i>105</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem - kombinace dotazování CAPI a PAPI</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>OV.2, PO.39c, OV.21</i>
<i>Kód tiskové zprávy:</i>	<i>OV.220204</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>4. února 2022</i>
<i>Zpracoval:</i>	<i>Milan Tuček</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Vážení dat – způsob zvýšení reprezentativity souboru vzhledem k vybraným charakteristikám populace pomocí přiřazení váhy každému respondentovi. Váhy jsou vytvářeny pomocí metody iterativního proporčního vážení a pohybují se v rozsahu 0,333 až 3.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.

„Aktivita byla podpořena Strategii Akademie věd AV21 v rámci výzkumného programu "Globální konflikty a lokální souvislosti: kulturní a společenské výzvy".